

# „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” – skuteczna walka z rasizmem

**K**ampania „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” skierowana jest do wszystkich, którzy chcą walczyć z rasizmem. Wbrew pozorom sieć współpracowników, antyrasistowskich kibiców piłkarskich, nie jest mała. Należą do niej sympatycy wielu klubów od Ekstraklasy do B-klassy, których łączy sprzeciw wobec rasizmu na stadionach.

JACEK PURSKI

## Geneza kampanii

**K**ampania „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” została inicjowana w 1996 roku. Pomysłodawcą był śp. Marcin Kornak, założyciel Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”. Jest ona skierowana do szerokiego grona kibiców futbolu, a jej uczestnikami są także zawodnicy, trenerzy, działacze i dziennikarze. Cele kampanii to przede wszystkim: uodpornienie społeczności sportowej na ideologię nienawiści rasowej, uwolnienie stadionów od neofaszystowskich symboli na flagach i transparentach, wyeliminowanie z trybun rasistowskich przyśpiewek, okrzyków i haseł. Celem jest także upowszechnienie mody na pozytywne kibicowanie. W ramach kampanii organizowane są konferencje, spotkania, wykłady, szkolenia i warsztaty. Ważnym długofalowym założeniem antyrasistowskich działań na stadionach jest także wychowanie nowego pokolenia kibiców, które będzie uodpornione na ideologię nienawiści. Dlatego działania skierowane są przede wszystkim do młodych kibiców – to oni mają szansę uniknąć werbunkowej działalności prowadzonej w środowisku kibicowskim przez grupy neofaszystowskie. W tym celu wolontariusze Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” prowadzą szkolenia i warsztaty, których uczestnikami są przede wszystkim nauczyciele, policjanci, prokuratorzy i pracownicy stadionów.

Doskonale opisuje atmosferę, w jakiej zainicjowano kampanię, jej twórca i koordynator, Marcin Kornak: „«Wykopmy Rasizm ze Stadionów» to projekt, który towarzyszy nam od samego początku powstania «NIGDY WIĘCEJ», czyli od 1996 roku. W latach 90. przejawy neofaszyzmu i rasizmu były obecne na każdym meczu. To stało się normą i było tak powszechne, że aż niedostrzegalne. Wszyscy przejawom nietolerancji zaprzeczali, problem zamykano po dywan. Gdy jawnie wystąpiliśmy przeciw temu, wielu pukało się w głowę, nie wierząc, że w tej sferze uda się coś zmienić”<sup>1</sup>.

W jednej z publikacji Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” tak przedstawiana jest motywacja do prowadzenia antyrasistowskiej kampanii na stadionach: „Rasizm to jedna z największych bolączek współczesnego futbolu. Występuje przede wszystkim wśród kibiców, ale także – niestety – sportowców i menedżerów, sędziów i trenerów. Neonazizm, szowinizm, antysemityzm i inne ideologie nienawiści niszczą nasz ukochany sport. Jak się przejawiają? We flagach z faszystowską symboliką, w antysemitycznych piosenkach i okrzykach, w buczeniu naśladującym odgłosy małych i rzucaniu bananami w czarnoskórych piłkarzy. Najbardziej drastyczne są jednak inspirowane ksenofobią napaści i pobicia. Tego typu zachowania trzeba zwalczać już w zarodku!”<sup>2</sup>.

W ramach kampanii prowadzone były akcje edukacyjne podczas Mistrzostwach Świata w 2006 w Niemczech oraz Mistrzostw Europy w 2008 roku w Austrii i Szwajcarii. Kluczowym momentem w rozwoju akcji stadionowych był jednak cykl wydarzeń przed i w trakcie UEFA Euro 2012 w Polsce i na Ukrainie. Co roku w październiku „NIGDY WIĘCEJ” koordynuje Tygodnie Akcji „Futbol przeciwko Rasizmowi w Europie” na terenie Polski oraz całej Europy Wschodniej. Współpracowało także z międzynarodową kampanią „Stand Up Speak Up”, którą zainicjował słynny piłkarz Thierry Henry. Wśród partnerów „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” są między innymi: PZPN (przede wszystkim na polu monitoringu incydentów rasistowskich oraz tzw. kryteriów licencyjnych) i Ekstraklasa SA, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Rada Europy, międzynarodowe organizacje kibiców oraz Federacja Piłkarzy Zawodowych „FIFPro”, mniejszości narodowe i etniczne. Najważniejszą w tym gronie organizacją jest UEFA.

Potwierdzają to słowa śp. Marcina Kornaka: „(...) nieoceniona stała się pomoc FIFA, a zwłaszcza UEFA, organizacji, które wobec rasizmu w sporcie zajmują radykalne stanowisko. Zmusiliśmy PZPN do przyznania się, że problem na stadionie jest żywy i obecny. To był fundament. Reszta poszła z górki. Media zaczęły to zjawisko nagłaśniać, opinia publiczna – reagować. Opracowaliśmy dla PZPN broszurę informacyjną, zawierającą niezrozumiałe czasem dla laika symbole o podłożu rasistowskim i neofaszystowskim. Zaproponowaliśmy, by obserwatorzy meczowi, czyli ludzie z PZPN wyszkoleni przez nas w tym zakresie, usuwali flagi i transparenty z rasistowskimi hasłami. (...) Tyle że dziś już nie muszą zdejmować flag, bo praktycznie ich nie ma. Czasem zdarzają się rasistowskie hasła, ale tym może zająć się wydział dyscyplinarny PZPN lub wydziały regionalne Związku Piłki Nożnej”<sup>3</sup>.

## Symbole rasistowskie na stadionach

Kluczowe dla skutecznej walki z rasizmem na stadionach jest monitorowanie tego zjawiska. Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ” prowadzi takie działania siłą swoich wolontariuszy, monitoruje media oraz internet. Gromadzone dane są częścią *Brunatnej Księgi*. Z Polskim Związkiem Piłki Nożnej opracowano także zasady walki z symboliką rasistowską i neofaszystowską<sup>4</sup>.

Ważnym krokiem w stronę poprawy stadionowego bezpieczeństwa było stworzenie broszury szkoleniowej dla sędziów, działaczy i dziennikarzy piłkarskich *Symbole rasistowskie*. Jest to efekt wieloletnich działań Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” w ramach kampanii „Wykopmy Rasizm ze Stadionów”, będący jednocześnie jednym z największych osiągnięć w walce z rasizmem stadionowym w Polsce. Treść broszury jest podstawą szkoleń cenionych przez kluby piłkarskie, policję i organizacje pozarządowe.

## Wielokulturowe korzenie piłki nożnej

Osobnym elementem komunikacji o charakterze edukacyjnym jest wystawa na temat wielokulturowych korzeni polskiej piłki nożnej. Stowarzyszenie eksponuje ją podczas konferencji i szkoleń antyrasistowskich. Wypożyczają ją przeważnie kluby sportowe, szkoły i organizacje społeczne. Zawarto w niej przykłady najstarszych polskich klubów, w których grało wielu przedstawicieli mniejszości narodowych zamieszkujących ówczesną Polskę. Wystawa jest narzędziem edukacyjnym regularnie stosowanym przez Stowarzyszenie.

W dniach 23 kwietnia – 7 maja 2014 roku „NIGDY WIĘCEJ” zaprezentowało antyrasistowską wystawę w Collegium Civitas. Oficjalnego otwarcia ekspozycji dokonał rektor uczelni, prof. dr hab. Stanisław Mocek. Wydarzenie to było jednocześnie początkiem współpracy Stowarzyszenia z Akademickim Związkiem Sportowym Collegium Civitas, której efektem były mecze towarzyskie i akcje edukacyjne podczas akademickich rozgrywek futbolowych.

W przeszłości wystawa gościła między innymi w Sejmie RP za sprawą posła Roberta Biedronia. Była też eksponowana w kilku klubach sportowych, między innymi w Arce Gdynia. Wystawa „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” znajduje się obecnie w warszawskim Muzeum Sportu i Turystyki, gdzie jest często eksponowana podczas zajęć edukacyjnych dla najmłodszych odwiedzających.



## Podsumowanie

Odwolując się do słów Stefana Szczepłaka<sup>5</sup>, trzeba podkreślić, że przede wszystkim żyjemy w coraz bardziej wielokulturowej rzeczywistości (także sportowej), w której nie powinno być miejsca na rasizm i dyskryminację. Świat, także Polska, zmienia się pod tym względem. To nie znaczy, że takie problemy, jak neofaszystowska przemoc, rasistowska symbolika czy antysemita mowa nienawiści, nie istnieją. To realne problemy, których lekceważenie nie jest rozwiązaniem – wręcz je pogłębia.

Idea walki z rasizmem na stadionach przyświeca kampanii „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” rozpoczętej w połowie lat dziewięćdziesiątych i trwającej do dziś. Mimo wielu trudności, zadeklarowanych przeciwników i wciąż nowych wyzwań – działania antyrasistowskie są nadal prowadzone. Choć Mistrzostwa Europy Euro 2012 były istotnym wydarzeniem na drodze ku stadionom wolnym od rasizmu, to wciąż niezbędne są dalsze konsekwentne wysiłki w przeciwdziałaniu temu problemowi.

## PRZYPISY

<sup>1</sup> *Nigdy więcej nie przechodź obojętnie* (wywiad z Marcinem Kornakiem), wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/617019.html, 19.01.2011.

<sup>2</sup> *Jak walczyć z rasizmem? Poradnik – zestaw dobrych praktyk* (płyta DVD). Warszawa, Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”, 2009.

<sup>3</sup> *Nigdy więcej nie przechodź obojętnie*, op. cit.

<sup>4</sup> *Vademecum Bezpieczeństwa na obiektach piłkarskich w Polsce* (stan prawny na 30.06.2010), Warszawa, PZPN, 2010.

<sup>5</sup> Stefan Szczepłek: *Czy na polskich stadionach jest rasizm*, www.rp.pl/artukul/677453.html, 22.06.2011. ■